

№ 4 тақырып. Менеджмент жүйесіндегі стратегиялық және тактикалық жоспарлау

Газет редакциясы қызметінің менеджменті және ұйымдастыру. Баспаны моделдеу ерекшеліктері және жоспарлау түрлері. Жоспарлаудың түрлері мен жоспар түрлері. Стратегиялық жоспарды әзірлеудің әдістері, процедуралары мен ережелері. Стратегиялық жоспарлаудың әлеуметтік және экономикалық факторлары.

Медиарынок, қазақша «медианарық жүйесі», біздің елге тәуелсіздік алғаннан кейін келді. Бұл тоқсаныншы жылдардың басында. Либертариан ілімінің аясында жұмыс істейтін механизмдер жүйесі екенін естен шығармаған дұрыс. Көп жағдайда оның принциптері мен қағидалары бұрынғы Коммунистік баспасөз іліміне сәйкес келе бермейді. Егерде Кеңестер одағында БАҚ тек қана коммунистік партияның ықпалымен жұмыс істесе, жаңа нарық жүйесінде көптеген басқа факторлар орын алып, медиа нысандар арасында өзгешеліктер, өздеріне тән ерекшеліктер пайда болды. Бұл, бір жағынан менеджменттің ерекшеліктеріне де байланысты.

Жуналистиканың қызмет жүйесіне /функцияларына/ жаңа элементтер қосылды. Мысалы, гедонистік қызмет. Бұған сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдары мақсатты аудиторияның бос уақытын қызықты өткізуге бейімдейтін бағдарламалар ұсынуға тиіс. Мысалы, әртүрлі шоу-бағдарламалар. Не болмаса анықтамалық-ақпараттық қызмет аясында түрлі жарнамаларды беру. Пропедевтикалық қызмет аясында жаңа танымдық бағдарламаларды ұйымдастыру.

Қазіргі кезде менеджмент жоспарлау фунуциясы мазмұнының өзгеруімен фактілерді жан-жақты зерттеуімен, кәсіпорындардың ойдағыдай іс-әрекетімен, басқаруды түпкі нәтижесіне қарай ұйымдастырумен, дамыған теориясымен және маркетинг жаңа технологияны жасауымен, адам факторын жандандыратын шешімдер қабылдауымен сипатталады.

Менеджменттің бірнеше ұғымы бар. Вольфганг Хайер өзінің «Еуропада бизнес қалай жасалады?» кітабында былай деп жазады: «Менеджмент –бұл жұмыс істеп тұрған коммерциялық кәсіпорынның арнайы органы». Егер Батыста кез келген кәсіпорын жөнінде сөз бола қалса, адамдар әуелі сол кәсіпорынды қоғамға танытатын да тек басшылар екенін жақсы түсінеді/3/.

Сонымен, менеджменттің бастапқы ұғымы – бұл басшылық.

Іскер кәсіпорындар тек өз органдары, яғни, басшылар немесе менеджмент арқылы ғана әрекет ете алады.

Жеке кәсіпорын, өзінің құқықтық формаларына қарамастан, басшылығы болуы тиіс. Басқадай басқару түрлерінен іскер кәсіпорын менеджментінің айырмашылығы – кәсіпорынның мақсаты. Демек, оның басқару міндеті тауар өндіру немесе қызмет көрсету, басқаша айтқанда, жұртшылықтың қажетін өтеу, немесе нарық арқылы әлеуметтік қажеттілікті қанағаттандыру болып табылады. Өндірістік кәсіпорындағы менеджменттің басқа ұйымдардан өзгешелігі –олар өздерінің барлық шешімдеріне экономикалық түсінікті

басшылыққа алуы тиіс. Оның өмір сүруі мен мәртебесі қызметінің экономикалық нәтижесіне негізделеді.

«Менеджмент» ұғымының анықтамасына сүйенетін болсақ, онда менеджмент дегеніміз – қазіргі индустриялық қоғамда жұмыс істейтін экономикалық орган. Менеджмент қабылдаған кез келген әрекет, кез келген шешім –бұл экономикалық сипаттағы шаралар. Сонымен, менеджменттің тиімділігін және менеджерлердің іс-әрекетін экономикалық табыстар, экономикалық нәтижелер арқылы ғана таразылауға болады.

Менеджменттегі басты нәрсе – өзіне кәсіпорын мүддесіне жауап беретін мақсаттар қою. («Алдын ала мақсат қойған менеджмент»). Ескі стильдегі кәсіпорын басшылығынан менеджерлердің түбегейлі өзгешелігі де осында.

Менеджменттің тағы бір анықтамасына сәйкес, оның жұмыс істеу міндетіне жататыны – қолда бар адам мен материалдық ресурстар негізінде тиімді кәсіпорын құру.

Кәсіпорын ең сапалы, әрі бағасы біршама арзан тауарларды шығара алуы немесе бәсекелестеріне қарағанда ең тәуір қызмет көрсете алуы тиіс. Ал кәсіпорын ең алдымен – адамдар. Осыдан келіп бұл терминнің үшінші анықтамасы шығады: менеджмент – бұл адамдардың, қызметкерлердің жұмысын ұйымдастыру.

Кәсіпорындағы адамдар өндірістік үрдістің маңызды элементі болып саналады. Жаңа кәсіпорынды құрарда жаңа инвестицияны жүзеге асыратын ақша қаржысы мен нарық капиталдарынан алуға болады. Ал өз ісін жетік білетін қызметкерлерді іздеп табу анағұрлым күрделі іс.

Сонымен қатар, менеджменттің міндетіне, басшылық етуіне жаңа рыноктарды игеруіне жұртшылықтың мұқтажын қанағаттандыру жатады. Егер кәсіпорын нашар әрі тиімсіз жұмыс істесе, онда оның жаңа қожайыны жұмысшыларды емес, басшыларын ауыстырады. Сонымен, менеджмент дегеніміз – ұжым жұмысын ұйымдастыру. Кәсіпорын жұмысын ұйымдастырғанда қызметкерлер мұқтажын барынша толық қанағаттандыруды, олардың жұмысын жандандыруды әрі тиімділігін арттыруды көздеу қажет.

Сонымен, Менеджменттің екі ұғымы бар. **Бірінші ұғым.** Менеджмент – бұл басқару, басшылық ету органы. **Екінші ұғым.** Менеджмент – бұл адамдарды басқару (әрекет).